

LEGE NR. 46 DIN 21 IANUARIE 2003
DREPTURILOR PACIENTULUI

EMITENT: PARLAMENTUL

PUBLICAT ÎN: MONITORUL OFICIAL nr. 51 din 29 ianuarie 2003

Data intrării în vigoare : 28 februarie 2003

Forma actualizată valabilă la data de : 12 iulie 2010

Prezenta formă actualizată este valabilă de la 28 februarie 2003 până la 12 iulie 2010

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

CAP. 1

Dispoziții generale

ART. 1

În sensul prezentei legi:

a) prin pacient se înțelege persoana sănătoasă sau bolnavă care utilizează serviciile de sănătate;

b) prin discriminare se înțelege distincția care se face între persoane aflate în situații similare pe baza rasei, sexului, vârstei, apartenenței etnice, originii naționale sau sociale, religiei, opțiunilor politice sau antipatiei personale;

c) prin îngrijiri de sănătate se înțelege serviciile medicale, serviciile comunitare și serviciile conexe actului medical;

d) prin intervenție medicală se înțelege orice examinare, tratament sau alt act medical în scop de diagnostic preventiv, terapeutic ori de reabilitare;

e) prin îngrijiri terminale se înțelege îngrijirile acordate unui pacient cu mijloacele de tratament disponibile, atunci când nu mai este posibilă îmbunătățirea prognozei fatale a stării de boală, precum și îngrijirile acordate în apropierea decesului.

ART. 2

Pacienții au dreptul la îngrijiri medicale de cea mai înaltă calitate de care societatea dispune, în conformitate cu resursele umane, financiare și materiale.

ART. 3

Pacientul are dreptul de a fi respectat ca persoană umană, fără nici o discriminare.

CAP. 2

Dreptul pacientului la informația medicală

ART. 4

Pacientul are dreptul de a fi informat cu privire la serviciile medicale disponibile, precum și la modul de a le utiliza.

ART. 5

(1) Pacientul are dreptul de a fi informat asupra identității și statutului profesional al furnizorilor de servicii de sănătate.

(2) Pacientul internat are dreptul de a fi informat asupra regulilor și obiceiurilor pe care trebuie să le respecte pe durata spitalizării.

ART. 6

Pacientul are dreptul de a fi informat asupra stării sale de sănătate, a intervențiilor medicale propuse, a riscurilor potențiale ale fiecărei proceduri, a alternativelor existente la procedurile propuse, inclusiv asupra neefectuării tratamentului și nerespectării recomandărilor medicale, precum și cu privire la date despre diagnostic și prognostic.

ART. 7

Pacientul are dreptul de a decide dacă mai dorește să fie informat în cazul în care informațiile prezentate de către medic i-ar cauza suferința.

ART. 8

Informațiile se aduc la cunostința pacientului într-un limbaj respectuos, clar, cu minimalizarea terminologiei de specialitate; în cazul în care pacientul nu cunoaște limba română, informațiile i se aduc la cunostința în limba maternă ori în limba pe care o cunoaște sau, după caz, se va căuta o altă formă de comunicare.

ART. 9

Pacientul are dreptul de a cere în mod expres să nu fie informat și de a alege o altă persoană care să fie informată în locul său.

ART. 10

Rudele și prietenii pacientului pot fi informați despre evoluția investigațiilor, diagnostic și tratament, cu acordul pacientului.

ART. 11

Pacientul are dreptul de a cere și de a obține o alta opinie medicală.

ART. 12

Pacientul are dreptul sa solicite și sa primească, la externare, un rezumat scris al investigatiilor, diagnosticului, tratamentului și ingrijirilor acordate pe perioada spitalizarii.

CAP. 3

Consimțământul pacientului privind intervenția medicală

ART. 13

Pacientul are dreptul sa refuze sau sa oprească o intervenție medicală asumându-și, în scris, răspunderea pentru decizia sa; consecințele refuzului sau ale opririi actelor medicale trebuie explicate pacientului.

ART. 14

Când pacientul nu își poate exprima vointa, dar este necesară o intervenție medicală de urgenta, personalul medical are dreptul sa deducă acordul pacientului dintr-o exprimare anterioară a voinței acestuia.

ART. 15

În cazul în care pacientul necesita o intervenție medicală de urgenta, consimțământul reprezentantului legal nu mai este necesar.

ART. 16

În cazul în care se cere consimțământul reprezentantului legal, pacientul trebuie sa fie implicat în procesul de luare a deciziei atât cat permite capacitatea lui de înțelegere.

ART. 17

(1) În cazul în care furnizorii de servicii medicale considera ca intervenția este în interesul pacientului, iar reprezentantul legal refuza sa își dea consimțământul, decizia este declinata unei comisii de arbitraj de specialitate.

(2) Comisia de arbitraj este constituită din 3 medici pentru pacientii internati în spitale și din 2 medici pentru pacientii din ambulator.

ART. 18

Consimțământul pacientului este obligatoriu pentru recoltarea, păstrarea, folosirea tuturor produselor biologice prelevate din corpul sau, în vederea stabilirii diagnosticului sau a tratamentului cu care acesta este de acord.

ART. 19

Consimțământul pacientului este obligatoriu în cazul participării sale în învățământul medical clinic și la cercetarea științifică. Nu pot fi folosite pentru cercetare științifică persoanele care nu sunt capabile să își exprime voința, cu excepția obținerii consimțământului de la reprezentantul legal și dacă cercetarea este făcută și în interesul pacientului.

ART. 20

Pacientul nu poate fi fotografiat sau filmat într-o unitate medicală fără consimțământul sau, cu excepția cazurilor în care imaginile sunt necesare diagnosticului sau tratamentului și evitării suspectării unei culpe medicale.

CAP. 4

Dreptul la confidențialitatea informațiilor și viața privată a pacientului

ART. 21

Toate informațiile privind starea pacientului, rezultatele investigațiilor, diagnosticul, prognosticul, tratamentul, datele personale sunt confidențiale chiar și după decesul acestuia.

ART. 22

Informațiile cu caracter confidențial pot fi furnizate numai în cazul în care pacientul își da consimțământul explicit sau dacă legea o cere în mod expres.

ART. 23

În cazul în care informațiile sunt necesare altor furnizori de servicii medicale acreditați, implicați în tratamentul pacientului, acordarea consimțământului nu mai este obligatorie.

ART. 24

Pacientul are acces la datele medicale personale.

ART. 25

(1) Orice amestec în viața privată, familială a pacientului este interzis, cu excepția cazurilor în care aceasta influențează pozitiv diagnosticul, tratamentul ori îngrijirile acordate și numai cu consimțământul pacientului.

(2) Sunt considerate excepții cazurile în care pacientul reprezintă pericol pentru sine sau pentru sănătatea publică.

CAP. 5

Drepturile pacientului în domeniul reproducerii

ART. 26

Dreptul femeii la viata prevalează în cazul în care sarcina reprezintă un factor de risc major și imediat pentru viata mamei.

ART. 27

Pacientul are dreptul la informații, educație și servicii necesare dezvoltării unei vieți sexuale normale și sănătății reproducerii, fără nici o discriminare.

ART. 28

(1) Dreptul femeii de a hotărî dacă sa aibă sau nu copii este garantat, cu excepția cazului prevăzut la art. 26.

(2) Pacientul, prin serviciile de sănătate, are dreptul sa aleagă cele mai sigure metode privind sănătatea reproducerii.

(3) Orice pacient are dreptul la metode de planificare familială eficiente și lipsite de riscuri.

CAP. 6

Drepturile pacientului la tratament și îngrijiri medicale

ART. 29

(1) În cazul în care furnizorii sunt obligați sa recurgă la selectarea pacientilor pentru anumite tipuri de tratament care sunt disponibile în număr limitat, selectarea se face numai pe baza criteriilor medicale.

(2) Criteriile medicale privind selectarea pacientilor pentru anumite tipuri de tratament se elaborează de către Ministerul Sănătății și Familiei în termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi și se aduc la cunostinta publicului.

ART. 30

(1) Intervențiile medicale asupra pacientului se pot efectua numai dacă exista condițiile de dotare necesare și personal acreditat.

(2) Se exceptează de la prevederile alin. (1) cazurile de urgenta apărute în situații extreme.

ART. 31

Pacientul are dreptul la îngrijiri terminale pentru a putea muri în demnitate.

ART. 32

Pacientul poate beneficia de sprijinul familiei, al prietenilor, de suport spiritual, material și de sfaturi pe tot parcursul îngrijirilor medicale. La solicitarea pacientului, în măsura posibilităților, mediul de îngrijire și tratament va fi creat cât mai aproape de cel familial.

ART. 33

Pacientul internat are dreptul și la servicii medicale acordate de către un medic acreditat din afară spitalului.

ART. 34

(1) Personalul medical sau nemedical din unitățile sanitare nu are dreptul să supună pacientul nici unei forme de presiune pentru a-l determina pe acesta să îl recompenseze altfel decât prevăd reglementările de plată legale din cadrul unității respective.

(2) Pacientul poate oferi angajaților sau unității unde a fost îngrijit plăți suplimentare sau donații, cu respectarea legii.

ART. 35

(1) Pacientul are dreptul la îngrijiri medicale continue până la ameliorarea stării sale de sănătate sau până la vindecare.

(2) Continuitatea îngrijirilor se asigură prin colaborarea și parteneriatul dintre diferitele unități medicale publice și nepublice, spitalicești și ambulatorii, de specialitate sau de medicina generală, oferite de medici, cadre medii sau de alt personal calificat. După externare pacientii au dreptul la serviciile comunitare disponibile.

ART. 36

Pacientul are dreptul să beneficieze de asistența medicală de urgență, de asistența stomatologică de urgență și de servicii farmaceutice, în program continuu.

CAP. 7

Sancțiuni

ART. 37

Nerespectarea de către personalul medicosanitar a confidențialității datelor despre pacient și a confidențialității actului medical, precum și a celorlalte drepturi ale pacientului prevăzute în prezenta lege atrage, după caz, răspunderea disciplinară, contravențională sau penală, conform prevederilor legale.

CAP. 8

Dispoziții tranzitorii și finale

ART. 38

(1) Autoritățile sanitare dau publicității, anual, rapoarte asupra respectării drepturilor pacientului, în care se compara situațiile din diferite regiuni ale țării, precum și situația existentă cu una optimă.

(2) Furnizorii de servicii medicale sunt obligați să afișeze la loc vizibil standardele proprii în conformitate cu normele de aplicare a legii.

(3) În termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Ministerul Sănătății și Familiei elaborează normele de aplicare a acesteia, care se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

ART. 39

Prezenta lege intră în vigoare la 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

ART. 40

La data intrării în vigoare a prezentei legi se abroga art. 78, 108 și 124 din Legea nr. 3/1978 privind asigurarea sănătății populației, publicată în Buletinul Oficial, Partea I, nr. 54 din 10 iulie 1978, precum și orice alte dispoziții contrare.

Această lege a fost adoptată de Senat în ședința din 19 decembrie 2002, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (2) din Constituția României.

PREȘEDINTELE SENATULUI

NICOLAE VACAROIU

Această lege a fost adoptată de Camera Deputaților în ședința din 19 decembrie 2002, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (2) din Constituția României.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR,

VIOREL HREBENCIUC

București, 21 ianuarie 2003.

Nr. 46.

ORDIN NR. 386 DIN 7 APRILIE 2004

privind aprobarea normelor de aplicare a legii drepturilor pacientului nr. 46/2003

EMITENT: MINISTERUL SĂNĂTĂȚII

PUBLICAT ÎN: MONITORUL OFICIAL nr. 356 din 22 aprilie 2004

Data intrării în vigoare : 22 aprilie 2004

Forma actualizată valabilă la data de : 12 iulie 2010

Prezenta formă actualizată este valabilă de la 22 aprilie 2004 până la 12 iulie 2010

Având în vedere prevederile art. 38 alin. (3) din Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003,

văzând Referatul de aprobare al Direcției generale asistență medicală nr. OB 3.992/2004, în temeiul prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 743/2003 privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, cu modificările și completările ulterioare,

Ministrul sănătății emite următorul ordin:

ART. 1

Se aprobă Normele de aplicare a Legii drepturilor pacientului nr. 46/2003, prevăzute în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

ART. 2

Respectarea prevederilor prezentului ordin este obligatorie pentru toți furnizorii de servicii de sănătate din România.

ART. 3

Direcția generală asistență medicală, celelalte direcții din Ministerul Sănătății, direcțiile de sănătate publică județene și a municipiului București, ministerele și instituțiile cu rețea sanitară proprie, precum și unitățile sanitare de orice fel vor duce la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

ART. 4

Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul sănătății,

Ovidiu Brînzan

București, 7 aprilie 2004.

Nr. 386.

NORME

de aplicare a Legii drepturilor pacientului nr. 46/2003

ART. 1

Unitățile sanitare de orice fel, denumite în continuare unități, care acordă îngrijiri de sănătate sau îngrijiri terminale și în care sunt efectuate intervenții medicale, au obligația de a furniza pacienților informații referitoare la:

- a) serviciile medicale disponibile și modul de acces la acestea;
- b) identitatea și statutul profesional al furnizorilor de servicii de sănătate;
- c) regulile și obiceiurile pe care trebuie să le respecte pe durata internării în unități cu paturi;
- d) starea propriei sănătăți;
- e) intervențiile medicale propuse;
- f) riscurile potențiale ale fiecărei proceduri care urmează a fi aplicată;
- g) alternativele existente la procedurile propuse;
- h) date disponibile rezultate din cercetări științifice și activități de inovare tehnologică;
- i) consecințele neefectuării tratamentului și ale nerespectării recomandărilor medicale;
- j) diagnosticul stabilit și prognosticul afecțiunilor diagnosticate.

ART. 2

(1) Unitățile trebuie să asigure accesul egal al pacienților la îngrijiri medicale, fără discriminare pe bază de rasă, sex, vârstă, apartenență etnică, origine națională, religie, opțiune politică sau antipatie personală.

(2) Fiecare unitate trebuie să cuprindă în regulamentul propriu de organizare și funcționare prevederi referitoare la obligația personalului angajat privind dreptul pacienților la respect ca persoane umane.

ART. 3

Unitățile trebuie să utilizeze toate mijloacele și resursele disponibile pentru asigurarea unui înalt nivel calitativ al îngrijirilor medicale.

ART. 4

În situația în care intervențiile medicale sunt refuzate de către pacienți care își asumă în scris răspunderea pentru decizia lor, acestora trebuie să li se explice consecințele refuzului sau opririi actelor medicale.

ART. 5

În situația în care este necesară efectuarea unei intervenții medicale unui pacient care nu își poate exprima voința, personalul medical poate deduce acordul acestuia dintr-o exprimare anterioară a voinței, dacă aceasta este cunoscută.

ART. 6

(1) În situația în care, pentru efectuarea unei intervenții medicale, se solicită consimțământul reprezentantului legal al pacientului, acesta trebuie să fie implicat în adoptarea deciziei, în limitele capacității sale de înțelegere.

(2) În situația în care furnizorii de servicii medicale consideră că intervenția este în interesul pacientului, iar reprezentantul legal refuză să își dea consimțământul, unitățile au obligația efectuării în cel mai scurt timp posibil a demersurilor pentru constituirea comisiei de arbitraj de specialitate, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare.

ART. 7

(1) Fotografierea sau filmarea pacienților în unități, în cazurile în care imaginile sunt necesare pentru stabilirea diagnosticului și a tratamentului sau pentru evitarea suspectării unei culpe medicale, se efectuează fără consimțământul acestora.

(2) În toate situațiile care nu sunt prevăzute la alin. (1) unitățile sunt obligate să asigure obținerea consimțământului pacientului.

ART. 8

Participarea la activități de cercetare științifică medicală a persoanelor care nu sunt capabile să-și exprime voința poate fi realizată numai după obținerea consimțământului reprezentanților legali și numai în situația în care cercetarea respectivă este efectuată și în interesul pacienților.

ART. 9

Unitățile trebuie să asigure accesul neîngrădit al pacienților la datele medicale personale.

ART. 10

(1) În situațiile în care se solicită informații cu caracter confidențial, unitățile au obligația să asigure respectarea cadrului legal privind furnizarea acestora.

(2) În situațiile în care datele referitoare la viața privată, familială a pacientului influențează pozitiv stabilirea diagnosticului, tratamentul sau îngrijirile acordate, unitățile le pot utiliza, dar numai cu consimțământul acestora, fiind considerate excepții cazurile în care pacienții reprezintă pericole pentru ei înșiși sau pentru sănătatea publică.

ART. 11

În situațiile în care sarcina reprezintă un factor de risc major și imediat pentru sănătatea femeii gravide, se acordă prioritate salvării vieții mamei.

ART. 12

În asigurarea serviciilor din domeniul sănătății reproducerii, unitățile trebuie să asigure condițiile necesare alegerii de către pacienți a celor mai sigure metode din punct de vedere al eficienței și lipsei de riscuri.

ART. 13

(1) Unitățile au obligația de a asigura efectuarea de intervenții medicale asupra pacientului numai dacă dispun de dotările necesare și de personal acreditat.

(2) Intervențiile medicale asupra pacientului pot fi efectuate în absența condițiilor prevăzute la alin. (1) numai în cazuri de urgență apărute în situații extreme.

ART. 14

Unitățile pot asigura, la cererea pacientului sau a familiei acestuia, cadrul adecvat în care acesta poate beneficia de sprijinul familiei și al prietenilor, de suport spiritual și material pe tot parcursul îngrijirilor medicale.

ART. 15

(1) La cererea pacienților internați, unitățile cu paturi trebuie să asigure condițiile necesare pentru obținerea de către aceștia a altor opinii medicale, precum și pentru acordarea de servicii medicale de către medici acreditați din afara unității.

(2) Plata serviciilor medicale acordate pacienților internați de către medicii prevăzuți la alin. (1) se efectuează în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare.

ART. 16

În scopul asigurării continuității îngrijirilor acordate pacienților, precum și a serviciilor comunitare necesare după externare, unitățile stabilesc parteneriate cu alte unități medicale publice și nepublice, spitalicești și ambulatorii, care dispun de medici, cadre medii sanitare și de alt personal calificat.

Declaratia Drepturilor Omului

Preambul

Considerând ca recunoasterea demnitatii inerente tuturor membrilor familiei umane si a drepturilor lor egale si inalienabile constituie fundamentul libertatii, dreptatii si pacii în lume,

Considerând ca ignorarea si dispretuirea drepturilor omului au dus la acte de barbarie care revolta constiinta omenirii si ca faurirea unei lumi în care fiintele umane se vor bucura de libertatea cuvântului si a convingerilor si vor fi eliberate de teama si mizerie a fost proclamata drept cea mai înalta aspiratie a oamenilor,

Considerând ca este esential ca drepturile omului sa fie ocrotite de autoritatea legii pentru ca omul sa nu fie silit sa recurga, ca solutie extrema, la revolta împotriva tiraniei si asupririi,

Considerând ca este esential a se încuraja dezvoltarea relatiilor prietensti între natiuni,

Considerând ca în Carta popoarele Organizatiei Natiunilor Unite au proclamat din nou credinta lor în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea si în valoarea persoanei umane, drepturi egale pentru barbati si femei si ca au hotarât sa favorizeze progresul social si îmbunatatirea conditiilor de viata în cadrul unei libertati mai mari,

Considerând ca statele membre s-au angajat sa promoveze în colaborare cu Organizatia Natiunilor Unite respectul universal si efectiv fata de drepturile omului si libertatile fundamentale, precum si respectarea lor universala si efectiva,

Considerând ca o conceptie comuna despre aceste drepturi si libertati este de cea mai mare importanta pentru realizarea deplina a acestui angajament,

Adunarea Generala proclama

Prezenta Declaratie Universala a Drepturilor Omului, ca ideal comun spre care trebuie sa tinda toate popoarele si toate natiunile, pentru ca toate persoanele si toate organele societatii sa se straduiasca, având aceasta declaratie permanent în minte, ca prin învatatura si educatie sa dezvolte respectul pentru aceste drepturi si libertati si sa

asigure prin masuri progresive, de ordin national si international, recunoasterea si aplicarea lor universala si efectiva atât în sânul popoarelor statelor membre, cât si al celor din teritoriile aflate sub jurisdicia lor.

Articolul 1.

Toate fiintele umane se nasc libere si egale în demnitate si în drepturi. Ele sunt înzestrate cu ratiune si constiinta si trebuie sa se comporte unele fata de altele în spiritul fraternitatii.

Articolul 2.

Fiecare om se poate prevala de toate drepturile si libertatile proclamate în prezenta declaratie fara nici un fel de deosebire ca, de pilda, deosebirea de rasa, culoare, sex, limba, religie, opinie politica sau orice alta opinie, de origine nationala sau sociala, avere, nastere sau orice alte împrejurari.

În afara de aceasta, nu se va face nici o deosebire dupa statutul politic, juridic sau international al tarii sau al teritoriului de care tine o persoana, fie ca aceasta tara sau teritoriu sunt independente, sub tutela, neautonome sau supuse vreunei alte limitari de suveranitate.

Articolul 3.

Orice fiinta umana are dreptul la viata, la libertate si la securitatea persoanei sale.

Articolul 4.

Nimeni nu va fi tinut în sclavie, nici în servitute; sclavagismul si comertul cu sclavi sunt interzise sub toate formele lor.

Articolul 5.

Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.

Articolul 6.

Fiecare om are dreptul sa i se recunoasca pretutindeni personalitatea juridica.

Articolul 7.

Toti oamenii sunt egali în fata legii si au, fara nicio deosebire, dreptul la o egala protectie a legii. Toti oamenii au dreptul la o protectie egala împotriva oricarei discriminari care ar viola prezenta declaratie si împotriva oricarei provocari la o asemenea discriminare.

Articolul 8.

Orice persoana are dreptul la satisfactia efectiva din partea instantelor juridice nationale competente împotriva actelor care violeaza drepturile fundamentale ce-i sunt recunoscute prin constitutie sau lege.

Articolul 9.

Nimeni nu trebuie sa fie arestat, detinut sau exilat în mod arbitrar.

Articolul 10.

Orice persoana are dreptul în deplina egalitate de a fi audiata în mod echitabil si public de catre un tribunal independent si impartial care va hotarî fie asupra drepturilor si obligatiilor sale, fie asupra temeiniciei oricarei acuzari în materie penala îndreptata împotriva sa.

Articolul 11

1. Orice persoana acuzata de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul sa fie presupusa nevinovata pâna când vinovatia sa va fi stabilita în mod legal în cursul unui proces public în care i-au fost asigurate toate garantiile necesare apararii sale.
2. Nimeni nu va fi condamnat pentru actiuni sau omisiuni care nu constituiau, în momentul când au fost comise, un act cu caracter penal conform dreptului international sau national. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsa mai grea decât aceea care era aplicabila în momentul când a fost savârsit actul cu caracter penal.

Articolul 12.

Nimeni nu va fi supus la imixtiuni arbitrare în viata sa personala, în familia sa, în domiciliul sau în corespondenta sa, nici la atingeri aduse onoarei si reputatiei sale. Orice persoana are dreptul la protectia legii împotriva unor asemenea imixtiuni sau atingeri.

Articolul 13.

1. Orice persoana are dreptul de a circula în mod liber si de a-si alege resedinta în interiorul granitelor unui stat.
2. Orice persoana are dreptul de a parasi orice tara, inclusiv a sa, si de a reveni în tara sa.

Articolul 14.

1. În caz de persecutie, orice persoana are dreptul de a cauta azil si de a beneficia de azil în alte tari.
2. Acest drept nu poate fi invocat în caz de urmarire ce rezulta în mod real dintr-o crima de drept comun sau din actiuni contrare scopurilor si principiilor Organizatiei Natiunilor Unite.

Articolul 15.

1. Orice persoana are dreptul la o cetatenie.
2. Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de cetatenia sa sau de dreptul de a-si schimba cetatenia.

Articolul 16.

1. Cu începere de la împlinirea vârstei legale, barbatul si femeia, fara nici o restrictie în ce priveste rasa, nationalitatea sau religia, au dreptul de a se casatori si de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale la contractarea casatoriei, în decursul casatoriei si la desfacerea ei.
2. Casatoria nu poate fi încheiata decât cu consimtamântul liber si deplin al viitorilor soti.
3. Familia constituie elementul natural si fundamental al societatii si are dreptul la ocrotire din partea societatii si a statului.

Articolul 17.

1. Orice persoana are dreptul la proprietate, atât singura, cât și în asociatie cu alții.
2. Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa.

Articolul 18.

Orice om are dreptul la libertatea gândirii, de conștiință și religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, singur sau împreună cu alții, atât în mod public, cât și privat, prin învățături, practici religioase, cult și îndeplinirea ritualurilor.

Articolul 19.

Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.

Articolul 20.

1. Orice persoana are dreptul la libertatea de întrunire și de asociere pașnică.
2. Nimeni nu poate fi silit să facă parte dintr-o asociatie.

Articolul 21.

1. Orice persoana are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanți liber aleși.
2. Orice persoana are dreptul de acces egal la funcțiile publice din țară sa.
3. Voința poporului trebuie să constituie baza puterii de stat; aceasta voință trebuie să fie exprimată prin alegeri nefalsificate, care să aibă loc periodic prin sufragiu universal, egal și exprimat prin vot secret sau urmând o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.

Articolul 22.

Orice persoana, în calitate sa de membru al societății, are dreptul la securitatea socială; ea este îndreptățită ca prin efortul național și colaborarea internațională, ținându-se seama de

organizarea si resursele fiecarei tari, sa obtina realizarea drepturilor economice, sociale si culturale indispensabile pentru demnitatea sa si libera dezvoltare a personalitatii sale.

Articolul 23.

1. Orice persoana are dreptul la munca, la libera alegere a muncii sale, la conditii echitabile si satisfacatoare de munca, precum si la ocrotirea împotriva somajului.
2. Toti oamenii, fara nici o discriminare, au dreptul la salariu egal pentru munca egala.
3. Orice om care munceste are dreptul la o retribuire echitabila si satisfacatoare care sa-i asigure atât lui, cât si familiei sale, o existenta conforma cu demnitatea umana si completata, la nevoie, prin alte mijloace de protectie sociala.
4. Orice persoana are dreptul de a întemeia sindicate si de a se afilia la sindicate pentru apararea intereselor sale.

Articolul 24.

Orice persoana are dreptul la odihna si recreatie, inclusiv la o limitare rezonabila a zilei de munca si la concedii periodice platite.

Articolul 25.

1. Orice om are dreptul la un nivel de trai care sa-i asigure sanatatea si bunastarea lui si a familiei sale, cuprinzând hrana, îmbracamintea, locuinta, îngrijirea medicala, precum si serviciile sociale necesare; el are dreptul la asigurare în caz de somaj, boala, invaliditate, vaduvie, batrânete sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenta, în urma unor împrejurari independente de vointa sa.
2. Mama si copilul au dreptul la ajutor si ocrotire deosebite. Toti copiii, fie ca sunt nascuti în cadrul unei casatorii sau în afara acesteia, se bucura de aceeasi protectie sociala.

Articolul 26.

1. Orice persoana are dreptul la învatatura. Învatamântul trebuie sa fie gratuit, cel putin în ceea ce priveste învatamântul elementar si general. Învatamântul tehnic si

profesional trebuie sa fie la îndemâna tuturor, iar învățământul superior trebuie sa fie de asemenea egal, accesibil tuturor, pe baza de merit.

2. Învățământul trebuie sa urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale. El trebuie sa promoveze înțelegerea, toleranța, prietenia între toate popoarele și toate grupurile rasiale sau religioase, precum și dezvoltarea activității Organizației Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.
3. Părinții au dreptul de prioritate în alegerea felului de învățământ pentru copiii lor minori.

Articolul 27.

1. Orice persoană are dreptul de a lua parte în mod liber la viața culturală a colectivității, de a se bucura de arte și de a participa la progresul științific și la binefacerile lui.
2. Fiecare om are dreptul la ocrotirea intereselor morale și materiale care decurg din orice lucrare științifică, literară sau artistică al cărei autor este.

Articolul 28.

Orice persoană are dreptul la o aranjare socială și internațională în care drepturile și libertățile expuse în prezenta declarație pot fi pe deplin îndeplinite.

Articolul 29.

1. Orice persoană are îndatoriri față de colectivitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale.
2. În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare om nu este supus decât numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenită recunoaștere și respectare a drepturilor și libertăților altora și ca să fie satisfăcute juste cerințe ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică.
3. Aceste drepturi și libertăți nu vor putea fi în nici un caz exercitate contrar scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 30.

Nicio dispozitie a prezentei Declaratii nu poate fi interpretata ca implicând pentru vreun stat, grupare sau persoana dreptul de a se deda la vreo activitate sau de a savârsi vreun act îndreptat spre desfiintarea unor drepturi sau libertati enuntate în prezenta declaratie.